

14.03.2025

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2024/1992
Toplantı Tarihi/Sayısı : 11.02.2025/239
Karar Numarası : 2025/80
Başvuran : M.K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Türkiye Barolar Birliği
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURU KONUSU

1. Başvuru, Türkiye Barolar Birliği (TBB) tarafından sunulan kütüphane hizmetinden görme engelli avukatların yararlanamamasının engellilik temelinde ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. TBB'nin tüm avukatlara yönelik kütüphane hizmeti verdiğini, ancak görme engelli avukatların bu hizmetten yararlanmadığını,

b. Görme engelli avukatların bu hizmetten yararlanabilmesinin sağlanması talebiyle muhataba başvurduğunu, ancak kendisine geri dönüş yapılmadığını ve bu durumun engellilik temelinde ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap TBB'den alınan yazılı görüşte özetle;

a. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 110'uncu maddesinin on ikinci fıkrası uyarınca kitaplık açma görevinin TBB'ye yasa ile verilen bir yükümlülük olduğu, söz konusu yükümlülüğü yerine getirmek üzere çeşitli disiplinlere ait bilgi kaynaklarını içeren TBB Av. Eralp Özgen Bilgi Merkezi'nin 1/4/2010 tarihinde kurulmaya başlandığı ve Merkezin 1/9/2011 tarihinde okuyucuların hizmetine sunulduğu,

b. 2011 yılından itibaren hizmet veren kütüphanenin görme engelli avukatların ihtiyaçlarını karşılamaması sebebiyle dijital kütüphane kurulmasının planlandığı,

c. Birlik bünyesinde yer alan kütüphane hizmeti kapsamında görme engelli avukatlara diğer

avukatlarla eşit düzeyde hizmet vermek ve herhangi bir ayrımcılığa meydan vermemek üzere kurulması öngörülen dijital kütüphanenin kuruluş çalışmalarında nasıl bir yol izlenilmesi gerektiği hususunda T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne bilgi talepli yazı gönderildiği, Bakanlık tarafından derlenmekte olan özellikle hukuk içerikli eserlerin elektronik nüshalarının Birlik bünyesinde kurulması öngörülen dijital kütüphane ile paylaşılmasının istendiği,

ç. Bakanlık tarafından verilen cevap yazısında talep edilen eserlerin paylaşılmasının mümkün olmadığını bildirildiği,

d. Başvuru konusu talebe ilişkin çalışmaların ve değerlendirme sürecinin devam ettiği, dijital kütüphane çalışmaları dışında TBB tarafından yayımlanan tüm kitapların Birliğe ait internet sitesinde ücretsiz olarak tüm meslektaşların ve vatandaşların erişimine açık olduğu belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte başvuran özetle; TBB Engelli Hakları Komisyonunun bir üyesi olduğunu, dijital kütüphane kurulmasına ilişkin talebin TBB Yönetim Kuruluna iletilmesine rağmen herhangi bir somut adım atılmadığını belirtmiş ve başvuru dilekçesindeki iddialarını yinelemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

6. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesi şu şekildedir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.(...)"

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendi şöyledir:

"Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi (...) ifade eder."

8. Mezkûr Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şu şekildedir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. (3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. (...)”

9. Kanun'un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri şunlardır: a) Ayrı tutma. b) Ayrımcılık talimatı verme bu talimatları uygulama. c) Çoklu ayrımcılık. ç) Doğrudan ayrımcılık. d) Dolaylı ayrımcılık. e) İşyerinde yıldırma. f) Makul düzenleme yapmama. g) Taciz. ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.”

10. 6701 sayılı Kanun'un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesi şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar. (2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.”

11. Mezkûr Kanun’un “Kurumun görevleri” başlıklı 9’uncü maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Kurumun görevleri şunlardır: (...) (g) ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek (...)”

12. 6701 sayılı Kanun'un “Başvurular” başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. Kuruma başvuru, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da yapılabilir. Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz. Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz.”

13. 6701 sayılı Kanun’un “İhlal incelemeleri” başlıklı 18’inci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir: *“Başkan, incelemenin özelliğine göre, görüşlerin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi veya mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebileceği gibi mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde de olabilir. Uzlaşma*

en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.”

14. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Uzlaşma” başlıklı 52’nci maddesi şöyledir:

“Başkan, incelemenin özelliğine göre, 51 inci maddeye göre ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuruçunun görüşlerinin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. (2) Uzlaşma; insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi, mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebilir veya mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde olabilir. (3) Uzlaşma, ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuranın görüşlerinin alınmasından sonra en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. (4) Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.”

15. Mezkûr Yönetmelik’in “Karar türleri” başlıklı 65’inci maddesi şöyledir:

“Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

16. Mezkûr Yönetmelik’in “Uzlaşma kararı” başlıklı 71’inci maddesi şöyledir:

“Başvuru konusu talebin hakkında başvuru yapılan ilgili tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi hâlinde veya başvurunun 52 nci maddeye göre çözüme kavuşturulduğunun anlaşılması halinde uzlaşma kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

17. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrası “Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. (...)” hükmünü haizdir. Başvuranın dilekçesinden, 6701 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılık iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin ikinci fıkrasına göre; “İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.” Başvuruya konu ayrımcılık iddiasına ilişkin olarak başvuran tarafından 14/5/2024 tarihinde elektronik posta aracılığıyla muhataba yapılan başvuruya ilişkin ekran görüntüsü başvuru dilekçesi ekinde Kurumumuza sunulmuştur. Bu doğrultuda 6701 sayılı Kanun’un 17’nci maddesinin

ikinci fıkrasında aranan ilgili tarafa başvuru şartının yerine getirildiği değerlendirilen başvurunun Kurumumuzca esas incelemesi yapılabilecek bir başvuru olduğu kanaatine varılmıştır.

18. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre; *“Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.”*

19. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/06/2002, para. 48 ve AİHM, *Okpysz/Almanya*, B. No: 59140/00, 25/10/2005, para. 33). Ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğini değerlendirmek için öncelikle ayrımcılığa neden olduğu iddia edilen işlemin ya da eylemin amacı ile sonucu arasındaki ilişkiye bakmak gerekmektedir. AİHM kararlarına göre, "muameledeki farklılık, objektif ve makul bir gerekçeye sahip değilse" ya da "meşru bir amaç" izlenmemişse ayrımcılık söz konusudur (AİHM, *Abdulaziz, Cabales ve Balkandali/Birleşik Krallık*, B.No. 9214/80; 9473/81; 9474/81, 25/05/1985, para.72).

20. Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında da AİHM içtihatlarına paralel olarak nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58). Dolayısıyla hukuksal durumları aynı olanlara yönelik farklı muamelenin objektif ve makul bir sebebe dayandığı, farklı muamelenin öngörülen meşru amaç ile orantılı olduğu, diğer bir ifadeyle farklı muameleyle tabi tutulan kişiye aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklenmediği hâllerde eşitlik ilkesi ihlal edilmeyecektir (AYM, *Burcu Reis*, B. No: 2016/5824, 28/12/2021, para. 50).

21. Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme'nin (EHİS) 2'nci maddesine göre; *“Engelliliğe dayalı ayrımcılık, siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı ve makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesini kapsamaktadır.”* Yine Sözleşme'nin *“Ayrımcılık yapılmaması ve eşitlik”* başlıklı 5'inci maddesinde yer alan; *“Taraflar Devletler herkesin hukuk önünde ve karşısında eşit olduğunu ve ayrımcılığa uğramaksızın hukuk tarafından eşit korunma ve hukuksal eşitlikten yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul eder. Taraflar Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır. Taraflar Devletler eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin*

yapılması için gerekli tüm adımları atar. Engellilerin fiili eşitliğini hızlandırmak veya sağlamak için gerekli özel tedbirler işbu Sözleşme amaçları doğrultusunda ayrımcılık olarak nitelendirilmez.” hükmü uyarınca engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılık yasaklanmış ve devletlerin eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemeler yapma yükümlülüğü vurgulanmıştır.

22. EHİS'in "Düşünce ve İfade Özgürlüğü ile Bilgiye Erişim" başlıklı 21'inci maddesi şu şekildedir: “Taraflar Devletler engellilerin işbu Sözleşme'nin 2'nci maddesinde tanımlanmış tüm iletişim araçlarını tercihe bağlı kullanabilmesi, bilgi ve fikir araştırma, alma ve verme özgürlüğü dâhil düşünce ve ifade özgürlüğünden diğer bireylerle eşit koşullar altında yararlanabilmesi için uygun tüm tedbirleri alır. Bu tedbirler aşağıdakileri içermelidir: (a) Kamuya sunulması amaçlanan bilginin engellilerin erişebileceği biçimlerde ve farklı engelli gruplarına uygun teknolojilerle güncel olarak ve ek bir bedel alınmaksızın sunulması; (b) Engellilerin resmi temaslarda işaret dillerini, Braille alfabesini, beden dilini ve tercih ettikleri diğer tüm erişilebilir iletişim araç ve biçimlerini kullanmalarının kolaylaştırılması; (c) Kamuya açık hizmet sunan özel kuruluşların internet dâhil olmak üzere, engellilerin erişilebileceği ve kullanılabilmesi biçiminde bilgi ve hizmet sunmalarının teşvik edilmesi; (...)”

23. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un “Tanımlar” başlıklı 3'üncü maddesinde ise engellilik durumu; “bireyin engelliliğini ve engellilikten kaynaklanan özel gereksinimlerini, uluslararası yöntemleri temel alarak belirleyen derecelendirmeler, sınıflandırmalar ve tanımlamalar”, engelliliğe dayalı ayrımcılık ise; “siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlama” olarak ifade edilmiştir. 5378 sayılı Kanun'un “Genel Esaslar” başlıklı 4'üncü maddesinde sayılan esaslardan biri de engellilerin tüm hak ve hizmetlerden yararlanması için fırsat eşitliğinin sağlanmasıdır.

24. Kör, Görme Engelli veya Başka Bir Nedenle Basılı Materyal Okuma Engelli Kişilerin Yayınlanmış Eserlere Erişiminin Kolaylaştırılmasına Dair Marakeş Anlaşması'nın 3'üncü maddesine göre görme engeli bulunan, görme bozukluğu veya engeli olmayan kişilerle önemli ölçüde eşdeğer bir görme fonksiyonunu kazandıracak şekilde iyileştirilemeyen ve bir kitabı tutmayı veya çevirmeyi veya okuma için kabul edilebilir bir süre gözlerini sabit tutmayı veya odaklamayı fiziksel engelliliği nedeniyle gerçekleştiremeyen kişiler yararlanıcı kişiler olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda yararlanıcı kişi konumunda olan görme engelli bireylerin Mezkr Anlaşma'nın 4/1(a) bendine göre umuma arz edilmiş her türlü yazılı edebiyat ve sanat eserlerinin erişilebilir formatlarına ulaşmasının sağlanması gerekmektedir (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK), B. No: 2021/377, K. No: 2021/253, 7/10/2021, para. 27).

25. Marakeş Anlaşması'nın giriş kısmında İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve EHİS'de ilan edilen ayrımcılık yapmama, fırsat eşitliği, erişilebilirlik ve topluma tam ve etkin katılım ve dâhil olma

ilkelerini akılda tutulmasına vurgu yapılmıştır. Ayrıca Anlaşma'nın giriş kısmında görme engeli veya başka bir nedenle basılı materyal okuma engeli bulunan kişilerin, kendi seçtikleri her türlü iletişim biçimi aracılığıyla, eğitim hakkı ve araştırma yapma fırsatından yararlanma dâhil olmak üzere diğer bireylerle eşit olarak her türlü bilgi ve fikir arama, alma ve yayma özgürlüğü de dâhil, ifade özgürlüklerini sınırlayan ve tam anlamda gelişmelerine engel oluşturan zorlukların farkında olunmasına da dikkat çekilmiştir.

26. Ulusal mevzuatta fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahiplerinin ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını belirlemek, korumak, bu ürünlerden yararlanma şartlarını düzenlemek, öngörülen esas ve usullere aykırı yararlanma halinde yaptırımları tespit etmek amacıyla 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu yürürlüğe konulmuştur. 5846 sayılı Kanun'un 22'nci maddesi uyarınca bir eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı münhasıran eser sahibine ait olmakla birlikte Kanun'un Ek 11'inci maddesi ile engelliler yönünden istisna getirilmiştir.

27. 5846 sayılı Kanun'un Ek 11'inci maddesi uyarınca *"Ders kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa hiçbir ticarî amaç güdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braille alfabesi ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."* Dolayısıyla Mezkur Kanun'un Ek 11'inci maddesi ile engellilere hizmet veren kuruluşların ihtiyaç kadar erişilebilir kopya çoğaltma ve bunların yararlanıcılara ödünç verilmesi şeklindeki kullanımlarına izin verilmiştir. Bu kuruluşlar engellilere hizmet veren vakıf, dernek, eğitim kurumu gibi kamu veya özel sektör kuruluşları olabilmektedir. Her ne kadar Barolar 5846 sayılı Kanun'un Ek 11'inci maddesi kapsamında sayılan münhasıran engellilere hizmet veren kuruluşlar olmasa da Baroların bir meslek kuruluşu olarak sunduğu tüm hizmetlerde eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı kapsamında faaliyet göstermesi zorunluluğu ortadan kalkmamaktadır (TIHEK, B. No: 2024/1299, K. No: 2024/1121, 16/10/2024, para. 35).

28. Somut olayda başvuran muhatabın tüm avukatlara yönelik kütüphane hizmeti verdiğini, ancak görmek engelli avukatların bu hizmetten yararlanamadığını, görme engelli avukatların bu hizmetten yararlanabilmesinin sağlanması talebiyle muhataba başvurduğunu, ancak kendisine geri dönüş yapılmadığını ve bu durumun engellilik temelinde ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmektedir.

29. Engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuru üzerine 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan; *"Kurum, ihlal iddiasına muhatap olan taraftan yazılı görüşünü sunmasını ister. Yazılı görüş, istemin tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kuruma ulaştırılır..."* hükmü uyarınca muhataptan yazılı görüşünü sunması istenmiştir. Başvuranın iddialarına karşılık muhatap; 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 110'uncu maddesinin on ikinci fıkrasında TBB'ye tevdi edilen kitaplık açma görevi kapsamında çeşitli disiplinlere ait bilgi kaynaklarını içeren TBB Av. Eralp Özgen Bilgi Merkezi'nin 1/9/2011 tarihi itibarıyla okuyuculara hizmet vermeye başladığını, Birlik bünyesinde yer alan kütüphane hizmeti kapsamında görme engelli avukatlara

diğer avukatlarla eşit düzeyde hizmet vermek ve herhangi bir ayrımcılığa meydan vermemek üzere kurulması öngörülen dijital kütüphanenin kuruluş çalışmalarında nasıl bir yol izlenilmesi gerektiği hususunda T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğünden görüş talep edildiğini ve Bakanlık tarafından derlenmekte olan özellikle hukuk içerikli eserlerin elektronik nüshalarının Birlik bünyesinde kurulması öngörülen dijital kütüphane ile paylaşılmasının istendiğini, ancak Bakanlık tarafından verilen cevap yazısında talep edilen eserlerin paylaşılmasının mümkün olmadığını bildirildiğini ve başvuru konusu talebe ilişkin çalışmaların ve değerlendirme sürecinin devam ettiğini belirtmiştir.

30. 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca muhatap tarafından sunulan yazılı görüş, başvurana tebliğ edilerek başvuranın görüşünü sunması istenmiştir. Başvuran tarafından 28/10/2024 tarihinde yazılı görüş sunulmuştur. Söz konusu görüş yazısında başvuran; TBB Engelli Hakları Komisyonunun bir üyesi olduğunu, dijital kütüphane kurulmasına ilişkin talebin TBB Yönetim Kuruluna iletilmesine rağmen herhangi bir somut adım atılmadığını belirtmiştir.

31. 3/12/2024 tarihinde muhataba ait internet sitesinde yapılan duyuruda, TBB Yönetim Kurulu tarafından dijital kütüphane kurulmasına karar verildiği belirtilmiştir. Söz konusu duyuruda; *“Türkiye Barolar Birliği (TBB) Yönetim Kurulu, Birliğimiz bünyesinde faaliyetlerini sürdüren Engelli Hakları Komisyonu'nun girişimleriyle yapılan saha ve mevzuat çalışmaları sonrasında, görme engelli avukat meslektaşlarımızın yararlanmasına sunmak üzere “dijital kütüphane” kurulmasına karar vermiştir.”* ifadelerine yer verildiği anlaşılmaktadır.

32. Yapılan duyuru sonrasında muhatap tarafından Kurumumuza gönderilen 5/12/2024 tarihli yazıda da TBB Yönetim Kurulu tarafından alınan 29/11/2024 tarihli ve 2024-1772 sayılı karar ile TBB Eğitim Merkezi bünyesinde engelli avukatlara hizmet verecek bir Eğitim Merkezi kurulmasına ve sözü edilen Merkez için hazırlanacak yönergede dijital kütüphane kurulmasının hükme bağlanmasına karar verildiği ifade edilmiştir.

33. Bu kapsamda 6701 sayılı Kanun'un *“İhlal İncelemeleri”* başlıklı 18'inci maddesinin üçüncü fıkrası ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in *“Uzlaşma”* başlıklı 52'nci maddesi uyarınca başvurandan başvurunun uzlaşma ile sonuçlandırılması hakkındaki olumlu ya da olumsuz görüşünü Kurumumuza iletmesi istenmiştir.

34. 6/1/2024 tarihinde elektronik posta aracılığıyla Kurumumuza göndermiş olduğu yazıda başvuran; muhatabın engelli avukatlara da kütüphane hizmeti vermeye yönelik somut adımlar atmaya başlamasının umut verici olduğunu, başvuruyu yapmaktaki amacının sunulan hizmetlerin erişilebilir olmasının ve bu hizmetlerden herkesin eşit şekilde yararlanmasının sağlanması olduğunu ve bu hususta ilerleme gerçekleştiği kanaatinde olduğunu ifade ederek uzlaşmayı kabul ettiğini belirtmiştir.

35. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in *“Uzlaşma kararı”* başlıklı 71'inci maddesi; *“Başvuru konusu talebin*

hakkında başvuru yapılan ilgili tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi hâlinde veya başvurunun 52 nci maddeye göre çözüme kavuşturulduğunun anlaşılması halinde uzlaşma kararı verilir.” hükmünü haizdir. Somut olayda başvuruya konu talebinin muhatap tarafından yerine getirilerek tarafların uzlaştıkları anlaşılmıştır. Bu kapsamda 6701 sayılı Kanun’un 18’inci maddesi ile mezkûr Yönetmelik’in 52’inci ve 71’inci maddeleri uyarınca başvurunun uzlaşmayla sonuçlandığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda UZLAŞMA KARARI VERİLMESİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

11/2/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi